

Ó, ÜNNEPEK! Ó, ÜNNEPEK!

Pandan, 1994

BRASNYÓ ISTVÁN

Berkes Erzsébet emlékének

II.

KIVONULÁS

A forgószeél és a délibáb
lerombolt erődök, kastélyok
s templomok tornyát rakja
délidőn
a hőség parazsából,
s akik ezt hátukon
valóságként emelik,
mert fogalmuk sincs a történelemről,
nincsenek ábrándjaik,
tudatukban nem maradt hely
az illúzióknak,
csupán az ég szikrázó kékjét látják,
hogy éppolyan, mint a vizeskanna
zománca,
s ha egy szusszanásra megállnak,
csak a távoli fák koronájának
hűvösét sóvárogják,
abban a hiszemben,
hogy ott valami, a számukra is
érdekesfeszítő zajlik.

SZENT IVÁN-ÉJI TÜZEK

Kilencvenesztendős bátyánk csontváza
ugrik a lángokon át,
nyakában negyvenöt éves,
halott fiával.

És nyomukban ugranak lovaik,
a Gidrán, a Szellő
meg az a sztyepei mongol vakarcs,
amit az oroszok féldöglötten hoztak,
két rendesért cserébe.

És ugrik a szomszéd, aki
út menti keresztet emelt,
meg a másik, akit elgázolt a vonat,
meg a legény, aki katonaként
vízbe fúlt; érkeznek sorra
magányuk szélverte szállásairól.

Az is, aki agglegény maradt,
az is, akit a pálinka vitt a sírba,
akit villám sújtott agyon,
akit a lova rúgott hasba,
aki vérmérgezésben halt meg:
úgyhogy végül is itt,
rég és apró tüzek mellett,
megperzselődve, mint a denevér,
átlógva a túlvilágba,
fejfelé.

ZARÁNDOKÚT

Ahogy a naplementében
a kerek alól kifordul a világ,
s az ég szürkére válik,
mint a ráfok színe;
a hosszú út után a szokott környezet:
az udvar színét sem látta Szűz Máriának.
S akik dicsérték, sötét ünneplőben,

és látni vágyták, miként Szent Fiát,
 most hozzák magukkal az út
 szétterülve szállongó porát.
 És nádjuk levelén a szamár fognyoma,
 hogy: „Krisztus Urunk a földön járt” –
 ím, a bizonyíték. Valaha
 Szent Péter poroszkált nyomán.
 S hinni Máriát, Nagyasszonyunkat,
 Eszméjét, a Testetlen Valót,
 aki majd ínségünkben gyámolít,
 és szorultságunkban is megóv.

NAGYBOLDOGASSZONY NAPJÁRA VIRRADÓ ÉJSZAKA

Az égbolt csillantja glóriáját,
 a sötétség csillagok közt remeg,
 az éjszaka teli harsogással,
 százfelé lomb zizeg,
 az ablakok kitarva,
 homályos tükrük a Tejút önti el;
 a tarlókon lelkek járnak,
 neszükre léghuzat fülel –
 s korongja alatt
 a menny hajnalcsillagának
 a mozdulatlan terek:
 lefüggönyözött éjszaka,
 régi gyümölcsök illata,
 tenyerek elveszett melege
 a végtelent lepi be . . .
 érzi az alvó pőrén,
 mint süt fény át a bőrén.

BÚCSÚ

A legények hajukat beolajozzák,
a fésű nyomán aranykacsa csillan,
s most hová rejtsék
tétlen, súlyos kezük,
porlepte falak mellett
az utca hűvös oldalán.
De női selymek
és tarka minták röppennek a levegőben,
zsongás és csupasz karok:
hónaljak fészkei,
nyakszirtken sohasem látott tenger hulláma,
délszaki fényverés.
A porban
boszorkánycipők keskeny sarkú nyomai,
s a kocsút felett elszánt magasság,
amely a mézeskalácsok
tükrében villog.
A nyár ezüst üstje
forróságtól bugyborog,
s az ajkak rúzsos lenyomata lángol.

DÉLUTÁNI TÁNC

A padlóról kőolaj szaga
és a levegőben a pacsuli szaga –
a Föld izzadmányai,
s a besötétített teremben
hegedűhúr feszül:
zenekar készül okítani a füleket
a zárt ablakpaletták megett.
A nagybőgő, mint a legénykék
mellkasa,
magába fojtja a dörömbölést,
amit megvasalt kerekek vernek
odakinn, a kövesút bakhátain.
De majd ha az ezüstös veretek
sipításukkal felrázzák a teret,

s a pókok riadtan bevonják hálóiukat –
 viharzás kerekedik,
 máris vihar dagad,
 magával ragadó:
 magával ragad.

KISASSZONY

A tyúkok tojásaik szertehagyják,
 s a kukoricások szálai sorfalat állnak,
 a föld kiaszott,
 szikráznak az ugarok,
 a barázdák göröngyei akár a sziklák.
 Csak a messzi házsor ünnepel,
 utcája zsibog –
 csupa aranyszín robbanás,
 ahogy a bumbardon dohog.
 De az aranyszín fonákján,
 ahol az aranyfüst elül,
 ünnep nem zajong,
 csak sietős munkát rejt el
 az okkersárga falomb.
 A nappal egyre rövidebb,
 fénye esthomályba fúl,
 és keresztutak pléhkrisztusára
 hamar ráalkonyul.

HALOTTAK NAPJA

Létezni sáros rögökön,
 nyurgára nőtt, agyas-fejes virágok között,
 olyan szélben,
 mely koszorúkkal gurigázik,
 és olyan hazában, amely csupa nyirok,
 s amelytől dermedtség járja át a csontokat.
 A mennyboltig innen nem nyílik kilátás,
 az ég egészen alacsonyan van,

szűk ösvényen megközelíthető,
s a jövő-menőkben ingovány.
De rengő húsú ősz állatok
nyargalják be a nappalokat,
vagy az éjszakába szuszogva fújnak,
és súlyuk alatt felnyögnek a holtak.
Mamut, őstulok dobálja tagjait,
a masztodon a sárba hemperedik,
ezeket ha nyergeli rászédett gyerek,
mint aki árvízkor a háztetőn rekedt.

DÉLUTÁN MINDENSZENTEKKOR

Eső, melynek nincs alternatívája,
és megzilált füst marja a szemet,
és könnycseppen keresztül vetíti a látás
elmosódó torzképeket.
Mintha ólmot öntenének,
a lapály szertefolyik,
és mindent, mi az imént még létezett,
mozdulatlan tükrébe vakít.
S aki érkezne látogatóba,
most másfelé kerül,
szedi sietősen a lábát,
iparkodik a napszállat elől.
A virágok szirma összezárul,
őszök szíve elszorul,
vadászok járnak gyors kutyákkal,
s lövöldöznek a fák alól
az ég alá, a szél alá,
és elszáll a hang, visszhangtalan.

LUCA NAPJA

A pelyvát a szél szertesodorta,
minden súlytalan lett,
a vadludakkal elszállt a libagágogás:

időtlenység lett úrrá a világon.
A fagy a tűz mellé telepszik,
a vonatfüty a fákon fönnakad,
megzavarva a korai esteledést.
De vakvágányokon és vak barázdákban
távoli pályaudvarok visszfénye:
magas kerítést emeltek ide.
Mintha kívül őrség állana –
megfoghatatlan, sötét, fekete.
A vidék megtépázott terepszíne.
Akár ez is lehetne.

KARÁCSONY HAVAT VÁR

Hogy a betlehemesek az éjszaka
elbotladoztak Betlehembe,
s göröngyök fagyos pora
bakancsuk vastagon belepte,
a gyertyaláng sajjogva
az úrben szertepereg:
s a látomás soká tart,
akár az évezredek.
S aki gyalogosan
nyomukat követi,
fenyőfa illatából
bontakozva ki:
tudja, hogy semmi meg nem változott;
csupasz vesszők között a vad szél suhog,
mintha a járdát söpörnék
a tanyaudvaron.
S a tanyakapuban ott a világ –
messze néz hosszan
a semmi peremén ácsorogva
az öreg délután.

SZILVESZTERÉJSZAKA

Itt a Ré m üvölt! Itt a Ré m üvölt!
Sötétlő háttérből
havat önt,
árkokat teletölt,
karókat kidönt,
földúcolja a kerítéseket.
Az égbolt torlódik, megreked,
elnyel hunyorgó fényeket:
a világ úttalan út,
minden elszabadult,
s gazdátlanul tovafut.

A sötét ablakok alatt
tavalyról semmi sem marad;
csak a szél még a régi, a fergeteg,
és hó hull alatta, rengeteg,
s miként az álom, betakar.

„Gyakran jut eszembe Péterfy Jenő kijelentése: Mindenki, aki magyarnak született s így akarva, nem akarva vállalja szenvedésünket, kárpótlást kap azáltal, hogy Arany Jánost eredetiben olvashatja.”

Kosztolányi Dezső